

Vis netjes?

Evaluatie Gedragscode Sportvisserij

Bijlagenrapport

Een onderzoek in opdracht van het ministerie van LNV

drs. L. Boer
mr. S. Junte
drs. T.K. Grimmius

Projectnummer: B3642

Zoetermeer, 9 maart 2010

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Research voor Beleid. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Research voor Beleid. Research voor Beleid aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

Bijlage 1	Gedragscode Sportvisserij	5
Bijlage 2	EIFAC-code Art. 7 en 9	7
Bijlage 3	Vergelijking Gedragscode Sportvisserij en EIFAC-code	9
Bijlage 4	Steekproeftrekking en responsverantwoording telefonische enquête	13
Bijlage 6	Vragenlijst	17
Bijlage 7	Rechte tellingen telefonische enquête	29
Bijlage 8	Overzicht geïnterviewde respondenten	41

Bijlage 1 Gedragscode Sportvisserij

Algemene voorwaarden (kleine) VISpas

- De gevangen vis dient –indien bestemd voor eigen consumptie– direct te worden gedood (krachtige tik op de kop)
- Het is verboden te vissen of te voeren met gekleurde maden
- De gevangen vis dient onbeschadigd in hetzelfde water te worden teruggezet
- Het is verboden de zgn. rally- of estafettevisserij uit te oefenen, of elke andere vorm van visserij waarbij de gevangen vissen worden meegenomen ter bepaling van de uitslag

Visserijwet 1963

- Het is verboden voor het vissen als aas gewervelde dieren te gebruiken (o.a. levende vissen, amfibieën, reptielen, vogels of zoogdieren). Vissen met maden, wormen, muggenlarven e.d. is wel toegestaan

Leefnetcode

Uit onderzoek blijkt dat het gebruik van een leefnet zeker niet nadelig hoeft te zijn voor de bewaarde vis. In het algemeen geldt echter hoe minder handelingen er met een vis worden gedaan hoe kleiner de kans op beschadiging. Iedere extra handeling betekent extra risico. Gebruik daarom alleen een leefnet als het nodig is, anders liever niet. Wilt u een leefnet gebruiken of moet uw net worden vernieuwd, kies dan voor een leefnet met de volgende eigenschappen:

- een diameter van 40 cm of meer
- een lengte van 2,5 meter of meer
- een maaswijdte van maximaal 6 mm
- knooploos gemaakt
- van zacht materiaal gemaakt
- voorzien van voldoende hoepels om het goed uit te leggen

Zorg bij gebruik van het leefnet dat:

- een zo groot mogelijk deel van het net onder water is, zodat de vis het volume kan benutten
- het leefnet bij voorkeur horizontaal gestrekt uit staat in plaats van verticaal
- golven geen vat hebben op het leefnet om beschadiging van de vis te voorkomen
- de vis zo kort mogelijk in het leefnet verblijft
- er niet te veel vis in het leefnet zit
- het leefnet voorzichtig wordt leeggemaakt

Regels omgaan met vis

- Probeer te voorkomen dat de haak wordt geslikt
- Raak een gevangen vis alleen aan met natte handen
- Verwijder de haak uiterst voorzichtig

Gedragscode Karperstudiegroep Nederland

- Vis alleen met visveilige systemen
- Gebruik bij het onthaken en fotograferen altijd een onthaakmat
- Houd de vis nat bij het onthaken en fotograferen
- Ga verantwoord om met het gebruik van de bewaarzak
- Zet de karper terug in het water waarin hij is gevangen

Bijlage 2 EIFAC-code Art. 7 en 9

Article 7 – Compliance and Enforcement

The competent authorities, the recreational fishing sector and each individual fisher should:

- 7.1 provide the resources, mechanisms and management tools (e.g. sanctions) to ensure compliance with and the enforcement of environmental and fisheries legislation and other relevant regulations;
- 7.2 communicate the applicable legislation and regulations, as well as other relevant information, to recreational fishers in an easily understandable and timely way. However, it is the responsibility of the individual fisher/angler to be informed about local, national and regional rules and customs and to act accordingly;
- 7.3 comply with local, regional, national and international regulations, requirements, customs and codes, and report violations of fishing regulations and damage to the ecosystem (e.g. fish kills, habitat degradation) to the relevant authorities and organisations in a timely way.

Article 9 – Fish Welfare

Each participant in recreational fishing and the recreational fishing sector as a whole should:

- 9.1 accept that, by nature of the activity recreational fishing may result in killing, will induce physical damage and may induce a stress response in individual fish during the process of capture, handling and possibly release, which may affect the fitness of the individual fish;
- 9.2 be aware that captured live or dead fish may be vectors for spreading of notifiable fish- and other diseases;
- 9.3 use tackle and gear that is appropriate for the size and type of fish or other aquatic organism that is targeted. In recreational angling, chose tackle and gear in a way that:
  - a. minimizes landing duration,
  - b. minimizes air exposure,
  - c. minimizes injury,
  - d. avoids hooking outside the mouth region if technically possible,
  - e. allows safe landing, while avoiding deep-hooking whenever possible;
- 9.4 after landing a fish, restrain it gently but firmly to control it during unhooking;
- 9.5 immediately anaesthetize and, if possible before unhooking, kill the fish that is to be taken, by an appropriate method such as a sharp blow to the cranium and then exsanguination (bleeding out);
- 9.6 if fish are to be held alive after capture, use devices that provide sufficient space and water quality and keep the fish for the shortest time possible. Suitable devices include keep nets, livewells and similar fish-retention equipment; stringers or very small metal cages should not be used. Avoid holding different fish species and sizes together if this might result in damage to the skin through abrasion or crushing or lead to predation;
- 9.7 use live baitfish only in jurisdictions where this is legally allowed. To ensure fish welfare recreational fishers should encourage use of alternative bait;

- 9.8 develop and promote practices that cause the least physical, physiological and behavioral impact on fish if they are to be assessed (e.g. weighed) and released after capture, as in some recreational fishing competitions and tournaments. If the fish are to be brought to a central weighing station, reducing weigh-in stress by minimizing air exposure and crowding/compromised water quality at the weigh-in facility. Afterwards, release the fish as close as possible to the original capture site. Encourage use of alternative fishing success criteria that do not depend on bringing live fish to a central weighing station;
- 9.9 release fish and other aquatic organisms after capture in the best condition possible and only if legal according to national and regional legislation. Specifically, in recreational angling this entails:
- a. obtaining, reading and observing regionally-available best practice catch-and-release guidelines;
  - b. using appropriate landing devices to avoid mucus loss and damage to the skin and other fish organs;
  - c. carrying and using appropriate unhooking devices such as pliers, forceps, side cutters;
  - d. assessing the size of fish while keeping it under water, if possible;
  - e. avoiding extended periods of air exposure, preferably unhooking the fish in the water and touching fish only with wet hands;
  - f. avoiding touching the fish's gills and eyes while unhooking;
  - g. never squeezing a fish or using unnecessary force while unhooking;
  - h. releasing deeply-hooked fish by cutting the leader and only if survival is likely;
  - i. not releasing fish that show signs of impaired function or severe injury;
  - j. using validated and legal techniques to increase chances of survival when fish show signs of barotraumas;
  - k. avoiding fishing when the intention is to catch-and-release fish in situations that are known to substantially reduce the chances of post-release survival (e.g., for some species, a particularly high/low water temperature);
  - l. avoiding catching-and-releasing fish during their reproductive period;
  - m. reviving fish before release by moving water over the fish's gills if necessary;
  - n. releasing fish as quickly as possible by placing them gently into the water.

Bijlage 3 Vergelijking Gedragscode Sportvisserij en EIFAC-code

In onderstaande tabel zijn de bepalingen uit de EIFAC- en Gedragscode gerangschikt naar de in hoofdstuk 2 onderscheiden risicofactoren.

Risico's sportvisserij voor vissen welzijn	EIFAC-code	Gedragscode Sportvisserij
Gebruik van aas	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik alleen waar dat wettelijk is toegestaan levende aasvis (art. 9.7). • Gebruik bij voorkeur ander aas dan levende aasvis (art. 9.7) 	<ul style="list-style-type: none"> • Verbod op vissen met levende aasvisjes (Visserijwet)
Haken vis	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik materiaal waarmee haken buiten de bek en slikken van de haak wordt voorkomen (art. 9.3) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vis alleen met visveilige systemen (Karpers). • Probeer te voorkomen dat de haak diep wordt geslikt (Regels).
Landen/dril	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik materiaal dat geschikt is voor de grootte en het type vis waarop wordt gevist (art. 9.3) • Gebruik materiaal waarmee de vis zo snel mogelijk aan land kan worden gehaald en de blootstelling aan de lucht en de kans op verwonding zoveel mogelijk wordt beperkt (art. 9.3) • Gebruik geschikte materialen om bij het aan land brengen van de vis verlies van slijm en beschadiging van de huid en andere organen te voorkomen (art. 9.9). 	<ul style="list-style-type: none"> • Vis alleen met visveilige systemen (Karpers).
Onthaken	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik geschikt onthakingsmateriaal (art. 9.9). • De vis wordt bij voorkeur in het water onthaakt (art. 9.9). • Raak de vis alleen met natte handen aan (art. 9.9). • Vermijd het aanraken van de kieuwen en ogen tijdens het onthaken (art. 9.9) • Pak een vis niet te hard beet ('squeeze') en gebruik geen onnodige kracht (art. 9.9). • Knip de lijn wanneer de haak te diep is geslikt en zet de vis alleen terug wanneer verwacht mag worden dat deze in leven blijft (art. 9.9). 	<ul style="list-style-type: none"> • Verwijder de haak uiterst voorzichtig (Regels). • Houd de vis nat bij het onthaken (Karpers) • Raak een gevangen vis alleen aan met natte handen (Regels). • Gebruik bij het onthaken altijd een onthaakmat (Karpers).

Risico's sportvisserij voor vissen welzijn	EIFAC-code	Gedragscode Sportvisserij
Meten/fotograferen e.d.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkel en promoot methoden die fysieke, psychologische en gedragsinvloeden zoveel mogelijk beperken wanneer een vis wordt gemeten ('assessed') (art. 9.8). • Voorkom stress tijdens het wegen door zo kort mogelijke blootstelling aan de lucht en voldoende beschikbaarheid van water (kwantiteit en kwaliteit) bij de weeginrichting (art. 9.8). • Meet vis zoveel mogelijk onder water (art. 9.9). • Laat de vis vrij zo dicht mogelijk bij de vangstplek (art. 9.8). • Bevorder het gebruik van alternatieve criteria om vissen te beoordelen zodat ze niet naar een centraal weegstation behoeven te worden gebracht (art. 9.8). 	<ul style="list-style-type: none"> • Houd de vis nat tijdens het fotograferen (Karpers).
Bewaren in leefnet	<ul style="list-style-type: none"> • Bewaar vissen zodanig dat ze over voldoende ruimte en water van voldoende kwaliteit beschikken (art. 9.6). • Bewaar de vis zo kort mogelijk (art. 9.6). • Geschikte materialen voor het bewaren van vis zijn leefnetten, 'livewells' en vergelijkbaar materiaal (art. 9.6). • Bewaar geen verschillende vissen (soort en/of omvang) bij elkaar als dit zou kunnen leiden tot beschadiging van de huid door het langs elkaar schuren of door gedrang of wanneer de mogelijkheid bestaat dat de ene vis de andere opeet (art. 9.6). 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik alleen een leefnet wanneer dat nodig is, anders liever niet. Wilt u een leefnet gebruiken of moet uw net worden vernieuwd, kies dan voor een leefnet met de volgende eigenschappen: <ul style="list-style-type: none"> • een diameter van 40 cm over meer • een lengte van 2,5 meter of meer • een maaswijdte van maximaal 6 mm • knooploos gemaakt • van zacht materiaal gemaakt • voorzien van voldoende hoepels om het goed uit te leggen (Leefnetcode). • Ga verantwoord om met het gebruik van de bewaarzak (Karper).

Risico's sportvisserij voor vissen welzijn	EIFAC-code	Gedragscode Sportvisserij
Terugzetten vis	<ul style="list-style-type: none"> • Zet geen gewonde of verzwakte vis terug (art. 9.9). • Laat vis zo snel mogelijk vrij door hem voorzichtig in het water te zetten. • Breng de vis zo nodig voor het terugzetten bij door water over de kieuwen te bewegen (art. 9.9). • Gebruik gevalideerde en wettelijk toegestane methoden om de overlevingskansen te vergroten als een vis verschijnselen vertoont van druktrauma ('barotrauma'). 	
Doden vis	<ul style="list-style-type: none"> • Verdoof een mee te nemen vis direct en doodt deze, voor zover mogelijk voor het onthaken, op een adequate manier zoals een ferme tik tegen de schedel gevolgd door aderlating (art. 9.5). 	<ul style="list-style-type: none"> • De gevangen vis dient – indien bestemd voor eigen consumptie – direct te worden gedood (krachtige tik op de kop) (VIS-pas)
Overig	<ul style="list-style-type: none"> • Vermijd het vissen tijdens de 'voortplantingsperiode' (art. 9.9.). • Vermijd vissen wanneer het de bedoeling is de vis terug te zetten in geval van omstandigheden die de overlevingskans na terugzetten substantieel verkleinen 	Gesloten tijd vis- en aassoorten (Vergunning)

Bijlage 4 Steekproeftrekking en responsverantwoording telefonische enquête

B4.1 Populatie

De populatie¹ van de telefonische enquête bestaat uit in Nederland woonachtige personen met een bekend adres² van ten minste 14 jaar die in 2009 over een geldige Vispas of Kleine Vispas beschikken. Deze personen zijn geregistreerd in twee bestanden van Sportvisserij Nederland: een bestand met Vispashouders en een bestand met Kleine Vispashouders. Tabel B4.1 geeft de samenstelling van de populatie ten tijde van de steekproeftrekking. De tabel is zowel horizontaal als verticaal gepercenteerd. De kolom '*% pas*' geeft de procentuele verdeling over de passsoorten en de kolom '*% leeft*' de procentuele verdeling over de leeftijdscategorieën.

Tabel B4.1 Aantal in Nederland woonachtige houders met een bekend adres van een (Kleine) Vispas van ten minste 14 jaar (november 2009)

Soort pas	Leeftijd in jaren											
	14 tot en met 18			19 tot en met 45			46 en ouder			Totaal		
	abs.	% pas	% leeft	abs.	% pas	% leeft	abs.	% pas	% leeft	abs.	% pas	% leeft
Vispas	18004	85	5	142103	81	40	199123	78	55	359230	79	100
Kleine Vispas	3216	15	3	32578	19	35	57746	22	62	93540	21	100
Totaal	21220	100	5	174681	100	39	256869	100	57	452770	100	

Bron: Sportvisserij Nederland (absolute aantallen)

Uit de tabel kunnen de volgende conclusies over de populatie van pashouders worden getrokken.

- Ruim 450.000³ Nederlanders van 14 jaar en ouder beschikken over een (Kleine) Vispas.
- Ruim driekwart (bijna 360.000) van hen heeft een Vispas.
- Ruim de helft van de pashouders is ouder dan 46 jaar; 5% is 14 tot en met 18 jaar oud.
- Oudere pashouders hebben wat vaker een Kleine Vispas dan jongere pashouders.

B4.2 Steekproeftrekking

Ten behoeve van de telefonische enquête is een steekproef getrokken uit de bestanden van Vispas- en Kleine Vispashouders. Nadat Sportvisserij Nederland ons had voorzien van een beschrijving van de samenstelling van deze bestanden, hebben we een steekproefontwerp opgesteld. Op grond van dit ontwerp heeft Sportvisserij Nederland vervolgens de steekproeven uit beide bestanden getrokken.

¹ De doelgroep waarop de telefonische enquête betrekking heeft.

² De toevoeging van de voorwaarde dat het adres bekend is wordt toegelicht onder het kopje 'Steekproeftrekking'.

³ Volledigheidshalve zij opgemerkt dat het totaal aantal pashouders groter is dan het in de tabel vermelde aantal van 452.770. In totaal zijn er 390.070 Vispashouders. Van 30.681 van hen is de leeftijd lager dan 14 of onbekend en van nog eens 159 is het adres onbekend. Na aftrek van deze aantallen resteert het in de tabel opgenomen aantal van 359.230 Vispashouders. Bij de Kleine Vispas gaat het om in totaal 97.469 houders. Van hen is 3.753 jonger dan 14 jaar of is de leeftijd onbekend. Van nog eens 176 Kleine Vispashouders is het adres onbekend. In totaal zijn er dus 487.539 (Kleine) Vispashouders.

Van slechts een gedeelte van de pashouders is het telefoonnummer in de bestanden opgenomen. Voor in de steekproef getrokken personen zonder telefoonnummer is door ons ten behoeve van de telefonische enquête het telefoonnummer bijgezocht. Daar dit alleen mogelijk is wanneer het volledige adres bekend is, zijn personen voor wie dit niet het geval is buiten de populatie gelaten. Het gaat om een beperkt aantal personen: van 159 Vispashouders en van 176 Kleine Vispashouders is het adres onbekend.

Het onderzoek dient inzicht te verschaffen in het visgedrag van verschillende leeftijdscategorieën van pashouders. Vanwege het relatief grote aandeel van oudere pashouders is – om te voorkomen dat te weinig jongere pashouders in de steekproef zouden worden getrokken – geen enkelvoudig aselechte¹, maar een gestratificeerde steekproef² getrokken. Als strata zijn per bestand de in tabel B4.1 gegeven leeftijdscategorieën gehanteerd. Ten behoeve van de analyses zijn de steekproefaantallen teruggewogen naar de verhoudingen in de populatie.

B4.3 Responsverantwoording

De totale steekproefomvang is op voorhand bepaald op 700. Uiteindelijk zijn er 705 vragenlijsten afgenomen. De verdeling van het voorgenomen aantal lijsten van 700 en het gerealiseerde aantal van 705 is weergegeven in onderstaande tabel. Beide verdelingen komen sterk overeen.

Tabel B4.2 Verdeling steekproefomvang volgens steekproefontwerp en -realisatie

Soort pas	Leeftijd in jaren			Totaal
	14 tot en met 18	19 tot en met 45	46 en ouder	
Vispas				
▪ ontwerp	ca. 120	ca. 120	ca. 140	ca. 380
▪ realisatie	124	123	140	387
Kleine Vispas				
▪ ontwerp	ca. 100	ca. 100	ca. 120	ca. 320
▪ realisatie	102	91	125	318
Totaal				
▪ ontwerp	ca. 220	ca. 220	ca. 260	ca. 700
▪ realisatie	226	214	265	705

Om de respons van 705 te realiseren hebben we 1059 sportvissers uitgenodigd aan het onderzoek mee te doen (zie tabel B4.3). Van deze 1059 waren 331 (31%) niet bereid deel te nemen. Van de 728 sportvissers die wel wilden deel nemen vielen er 23 af omdat ze niet in zoet water vissen. Uit tabel B4.3 blijkt voorts dat in alle leeftijdscategorieën de deelnamebereidheid onder houders van een VISpas groter is dan onder houders van een Kleine VISpas en dat vooral VISpashouders van 19 tot en met 45 jaar aan het onderzoek mee wilden doen.

¹ Bij een enkelvoudig aselechte steekproef wordt de steekproef zodanig uit het gehele bestand getrokken dat iedere persoon in het bestand een even grote kans heeft in de steekproef te worden getrokken.

² Bij een gestratificeerde steekproef wordt het bestand voordat de steekproef wordt getrokken opgedeeld in categorieën (zogenoemde 'strata'). Vervolgens wordt binnen deze categorieën een afzonderlijke – in dit geval een enkelvoudig aselechte – steekproef getrokken.

Tabel B4.3 Responsverantwoording

	14 tot en met 18 jaar				19 tot en met 45 jaar				46 jaar en ouder				Totaal	
	Kleine VISpas		VISpas		Kleine VISpas		VISpas		Kleine VISpas		VISpas		abs	%
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%		
Uitgenodigd deel te nemen	163	100%	164	100%	152	100%	146	100%	221	100%	213	100%	1059	100%
waarvan:														
▪ weigering	59	36%	38	23%	56	37%	23	16%	91	41%	64	30%	331	31%
▪ deelname	104	64%	126	77%	96	63%	123	84%	130	59%	149	70%	728	69%
Deelnemende respondenten	104	100%	126	100%	96	100%	123	100%	130	100%	149	100%	728	100%
waarvan:														
▪ geen zoetwatervisser	2	2%	2	2%	5	5%	0	0%	5	4%	9	6%	23	3%
▪ vragenlijst beantwoord	102	98%	124	98%	91	95%	123	100%	125	96%	140	94%	705	97%

Bijlage 6 Vragenlijst

Evaluatie Gedragscode Sportvisserij

Projectnummer: B3642

Telefonische enquête sportvissers

Definitieve versie 10 november 2009

Introductie

Goedemorgen/-middag/-avond mevrouw/mijnheer, u spreekt met .... van het onderzoeksbureau Research voor Beleid.

In opdracht van het ministerie van Landbouw voeren wij een onderzoek uit onder mensen met een VISpas of een Kleine VISpas. Sportvisserij Nederland werkt mee aan dit onderzoek. Het onderzoek gaat over het gebruik van vistechnieken door sportvissers. **(Enq: in eigen woorden vertellen)**

(Enq: Wanneer de respondent vraagt om meer informatie: Het onderzoek heeft tot doel na te gaan in hoeverre sportvissers bekend zijn met en gebruik maken van visvriendelijke vistechnieken).

0. 0.1 Zou ik u hierover een aantal vragen mogen stellen? Het duurt ongeveer 10 minuten. U blijft anoniem: niemand zal op de hoogte komen van uw antwoorden.

- ja → **ga door naar vraag 1**
- nee
- ouder/vertegenwoordiger weigert voor kind → **afsluiten**

0.2 Waarom werkt u liever niet aan het onderzoek mee? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ik heb geen zin
- ik heb geen tijd
- ik doe nooit mee aan onderzoeken
- ik vis niet meer/heel weinig
- ik doe niet mee aan onderzoek voor het ministerie
- ik doe niet mee aan onderzoek voor Sportvisserij Nederland
- omdat dit onderzoek is bedoeld om sportvisserij in een kwaad daglicht te stellen
- anders

0.3 Mogen wij u toch drie korte vragen stellen?

- ja
- nee → **afsluiten**

0.4 Waarom doet u aan hengelsport? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Buiten in de natuur zijn
- De ontspanning
- Het plezier/de spanning/kick om een vis te vangen
- De vis is een mooi dier
- Het vangen van een bepaalde vis(-soort)
- Het vangen van zo veel mogelijk vis
- Het vangen van een zo groot mogelijke vis
- Het meedoen aan wedstrijden
- Het zorgen voor schoon water en een goede visstand
- Door sportvissen leer ik veel over de natuur en vissen
- Gezelligheid (samen vissen met mijn vismaten of familie)
- Lid zijn van een hengelsportvereniging
- Het vangen van vis om op te eten
- Ik ben via familie/vrienden sportvisser geworden
- Anders

0.5 Sportvisserij Nederland, de belangenorganisatie voor sportvisserij, heeft een aantal regels opgesteld om er voor te zorgen dat de vis door het vissen zo weinig mogelijk wordt beschadigd. Vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat er zulke regels zijn?

- Belangrijk
- Niet belangrijk, niet onbelangrijk
- Onbelangrijk
- Weet niet
- Wil niet zeggen

0.6 Tot slot wil ik nog een vraag stellen over het moment waarop u een vis aan de haak slaat. Stel, u *moet* kiezen tussen twee mogelijkheden: u wacht net zo lang tot u weet dat de vis niet meer kan ontsnappen, maar het risico loopt de haak in te slikken, *of* u slaat vroeg aan waardoor de vis misschien ontsnapt, maar de haak niet inslikt. Waar kiest u voor?

- Ik wacht lang, zodat de vis niet meer kan ontsnappen
- Ik sla vroeg aan, zodat de vis de haak niet inslikt
- Ik sla op het goede moment aan (**Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden**)
- Daar heb ik nooit over nagedacht
- Weet niet
- Wil niet zeggen

Afsluiten: Jammer dat u (verder) niet mee wilt doen. Ik wens u nog een prettige dag/avond!

Bedankt dat u deze vragen wilde beantwoorden.

A. Achtergrond

1. Dit onderzoek gaat alleen over vistechnieken voor zoetwatervissen en niet over technieken voor zeevissen. Vist u in zoet water?
  - Ja
  - Nee (ik vis alleen op zee) → **Als V1 = 2 → ga naar Einde A**

2. Hoe lang doet u al aan hengelsport?
  - 20 jaar en meer
  - vanaf 10 tot 20 jaar
  - vanaf 5 tot 10 jaar
  - vanaf 1 tot 5 jaar
  - minder dan 1 jaar

3. Waarom vist u? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - Buiten in de natuur zijn
  - De ontspanning
  - Het plezier/de spanning/kick om een vis te vangen
  - De vis is een mooi dier
  - Het vangen van een bepaalde vis(-soort)
  - Het vangen van zo veel mogelijk vis
  - Het vangen van een zo groot mogelijke vis
  - Het meedoen aan wedstrijden → **Als V3 = 8, skip V5, V31, V46**
  - Het zorgen voor schoon water en een goede visstand
  - Door sportvissen leer ik veel over de natuur en vissen
  - Gezelligheid (samen vissen met mijn vismaten of familie)
  - Lid zijn van een hengelsportvereniging
  - Het vangen van vis om op te eten
  - Ik ben via familie/vrienden sportvisser geworden
  - Anders

4. Hoe vaak vist u ongeveer in het jaar? (**Enq: het gaat om een schatting**)
  - 40 keer of meer
  - 15 tot en met 39 keer
  - 7 tot en met 14 keer
  - 1 tot en met 6 keer
  - Weet niet

5. Doet u mee aan viswedstrijden? → **Skip als V3 = 8**
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee
  - Wil niet zeggen

Als V5 ≠ 3, skip V31, V46

6. Op welke vissoorten vist u het meest? (meerdere antwoorden mogelijk)
  - Alles wat bijt
  - Witvis: voorn, brasem
  - Paling of aal
  - Karper
  - Roofvis: snoek, snoekbaars, baars
  - Forel
  - Anders

B. Vistechnieken

Ik wil u nu graag een paar vragen stellen over verschillende vistechnieken.

7. Met welk aas vist u? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Brood, deeg, aardappel
  - Maden → **Als V7 ≠ 2, skip V8**
  - Mestpiertjes, wormen, pieren
  - Kunstvliegen
  - Kunstaas → **Als V7 ≠ 5, skip V13**
  - Boilies (gekookte bolletjes deeg)
  - Muggelarven
  - Maïs
  - Tarwe
  - Levende aasvisjes → **(Enq: doorvragen bij 'levend aas': bedoelt u levende visjes?) → Als V7 = 10, skip V9**
  - Dode aasvisjes
  - Anders
8. Als u met maden vist, doet u dat wel eens met gekleurde maden? **Skip als V7 ≠ 2**
- Ja
  - Nee
  - Nee, vroeger wel, maar dat is nu verboden
  - Nee, dat is verboden
  - Wil niet zeggen
9. Vist u wel eens met levende aasvisjes? **Skip als V7 = 10**
- Ja
  - Nee
  - Nee, vroeger wel, maar dat is nu verboden
  - Nee, dat is verboden
  - Wil niet zeggen
10. Waar houdt u rekening mee als u een haak kiest om aan uw lijn te knopen? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Ik denk er niet echt over na welke haak ik gebruik
  - Met de soort vis waarop ik vis
  - Met de omvang/grootte van de vis waarop ik vis
  - Met het aas waarmee ik vis
  - Ik kies een haak waardoor de vis zo weinig mogelijk beschadigt
  - Anders
11. Vist u wel eens met een haak zonder weerhaak of met een dichtgeknepen weerhaak?
- Ja, altijd
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee
  - Wil niet zeggen

Als V11 = 4 of 5, skip V12

12. Waarom vist u met een haak zonder weerhaak of met een dichtgeknepen weerhaak?

Skip als V11 = 4 of 5

- Vistechnische overwegingen (dat hangt af van de soort vis of aas etc.)
- Visvriendelijkheid (dat is beter voor de vis)
- Beide
- Anders
- Weet niet

13. Gebruikt u wel eens een meertandige haak, ook wel 'dreg' genoemd? **Skip als V7 ≠ 5**

- Ja, altijd
- Ja, vaak
- Ja, soms
- Nee
- Wil niet zeggen

Als V13 = 4 of 5, skip V14

14. Waarom gebruikt u een dreg? (Meerdere antwoorden mogelijk) **Skip als V13 = 4 of 5**

- In combinatie met kunstaas
- Andere vistechnische overwegingen (dat hangt af van de soort vis of aas etc.)
- De pakkans is groter
- Visvriendelijkheid (de vis kan een dreg niet inslikken)
- Anders
- Weet niet

15. Ik wil u nu een vraag stellen over het moment waarop u een vis aan de haak slaat. Stel, u *moet* kiezen tussen twee mogelijkheden: u wacht net zo lang tot u weet dat de vis niet meer kan ontsnappen, maar het risico loopt de haak in te slikken, *of* u slaat vroeg aan waardoor de vis misschien ontsnapt, maar de haak niet inslikt. Waar kiest u voor?

- Ik wacht zo lang, dat de vis niet meer kan ontsnappen
- Ik sla vroeg aan, zodat de vis de haak niet inslikt
- Ik sla op het goede moment aan **(Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden)**
- Daar heb ik nooit over nagedacht
- Weet niet
- Wil niet zeggen

16. Gebruikt u een schepnet bij het aan land halen van een *grote* vis? Het gaat hierbij niet om de snoek. **(Enq: deze laatste opmerking altijd vermelden, ook al vist respondent alleen op snoek)**

- Ja, altijd → **Als V16 = 1, skip V17**
- Ja, vaak
- Ja, soms
- Nee
- Wil niet zeggen

Als V16 = 4 of 5, skip V18 en 19

17. Als u geen schepnet gebruikt, hoe haalt u een *grote* vis dan aan land? Nogmaals: het gaat hierbij niet over snoek. **(Enq: deze laatste opmerking altijd vermelden, ook al vist respondent alleen op snoek) Skip als V16 = 1**

- Met de hand: kieuwgreep
- Met de hand: schep hem uit het water / comfort lift
- Met een 'gripper' (de Bogagrip, een soort tang)
- Met een 'gaf' (stok met een haak)
- Anders
- Wil niet zeggen

18. Heeft uw schepnet grote of kleine mazen? **Skip als V16 = 4 of 5**
- Het net heeft grote mazen (grofmazig)
  - Het net heeft kleine mazen (fijnmazig)
  - Geen van beide (tussenmaat) **(Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden)**
  - Ik heb verschillende schepnetten voor verschillende soorten vis **(Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden)**
  - Weet niet
  - Wil niet zeggen
19. Zitten er knopen in het schepnet? **Skip als V16 = 4 of 5**
- Ja
  - Nee
  - Ik heb verschillende schepnetten voor verschillende soorten vis **(Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden)**
  - Weet niet
  - Wil niet zeggen
20. Gebruikt u bij het onthaken een onthaaktangetje, hakensteker of arterieklem?
- Ja, altijd
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee
  - Wil niet zeggen
- Als V20 ≠ 2 of 3, skip V21**
21. Wanneer gebruikt u een onthaaktangetje, hakensteker of arterieklem? (Meerdere antwoorden mogelijk) **Skip als V20 ≠ 2 of 3**
- Als de vis de haak (te diep) heeft geslikt
  - Als de haak vastzit in de bek
  - Dat hangt af van de grootte van de vis
  - Als ik een roofvis heb gevangen
  - Wil niet zeggen
  - Anders
22. Houdt u een gevangen vis bij het onthaken wel eens vast met de blote hand?
- Ja, altijd
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee
  - Wil niet zeggen
- Als V22 = 4, skip V23**
→ Als V22 = 1, skip V24
23. Maakt u uw handen nat, voordat u een gevangen vis beetpakt? **Skip als V22 = 4**
- Ja, altijd
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee
  - Wil niet zeggen

24. Als u de vis *niet* met uw blote handen vasthoudt, hoe houdt u de vis dan vast? **Skip als V22 = 1**
- Met een vochtige of natte doek
  - Met een droge doek
  - Met handschoenen
  - Wil niet zeggen
  - Anders
25. Gebruikt u een onthaakmat bij het onthaken van een vis?
- Ja, altijd
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee
  - Wil niet zeggen
- Als V25 ≠ 2 of 3, skip V26**
26. Wanneer gebruikt u een onthaakmat? (meerdere antwoorden mogelijk) **Skip als V25 ≠ 2 of 3**
- Als de vis te groot is om vast te pakken
  - Als ik een karper heb gevangen
  - Wil niet zeggen
  - Anders
27. Overkomt het u wel eens dat de vis de haak te diep heeft geslikt?
- Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee **→ Als V27 = 3, skip V28**
  - Wil niet zeggen
28. Wat doet u als de vis de haak zo diep heeft ingeslikt dat hij *zeer* moeilijk te verwijderen is? **Skip als V27 = 3**
- Ik probeer toch de haak te verwijderen
  - Ik knip de draad door
  - Ik dood de vis
  - Dat kan ik zo niet zeggen, dat hangt af van de omstandigheden
  - Wil niet zeggen
  - Anders
29. Wat doet u met een vis die door de vangst ernstig beschadigd is geraakt?
- Ik zet de vis terug
  - Ik maak de vis dood
  - Dat is mij nog nooit overkomen **(Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden)**
  - Wil niet zeggen
  - Anders
30. Bewaart u gevangen vis wel eens levend als u *buiten* een wedstrijd om aan het vissen bent? We bedoelen geen aasvisjes die u bewaart om later te gebruiken als dood aas. **Skip als V3 ≠ 8 EN V5 = 3**
- Ja, altijd
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee, ik zet vissen meteen terug **→ Als V30 = 4, skip V32**
  - Wil niet zeggen

31. Bewaart u gevangen vis wel eens levend? We bedoelen geen aasvisjes die u bewaart om later te gebruiken als dood aas. **Skip als V3 = 8 OF V5 ≠ 3**
- Ja, altijd
  - Ja, vaak
  - Ja, soms
  - Nee, ik zet vissen meteen terug → **Als V31 = 4, skip V32**
  - Wil niet zeggen

32. Als u vis levend bewaart, waarin bewaart u deze dan? (Meerdere antwoorden mogelijk)
Skip als V30 = 4 OF V31 = 4
- In een leefnet
  - In een emmer
  - In een bewaarzak
  - In de visbun van mijn boot
  - In een plastic tas
  - Wil niet zeggen
  - Anders

→ **Als V32 ≠ 1, skip V 33 en V34**

Ik stel u nu twee vragen over uw leefnet.

33. Wat is ongeveer de diameter van uw leefnet? **Skip als V32 ≠ 1**
- Minder dan 40 cm
  - 40 cm
  - Meer dan 40 cm
  - Ik heb verschillende leefnetten voor verschillende soorten vis (**Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden**)
  - Weet niet
  - Wil niet zeggen

34. Wat is ongeveer de lengte van uw leefnet? **Skip als V32 ≠ 1**
- Minder dan 2,5 meter
  - 2,5 meter
  - Meer dan 2,5 meter
  - Ik heb verschillende leefnetten voor verschillende soorten vis (**Enq: alleen aankruisen als respondent ook na doorvragen erop staat dit te antwoorden**)
  - Weet niet
  - Wil niet zeggen

35. Neemt u vissen die daarvoor geschikt zijn, wel eens mee naar huis om op te eten?
- Ja
  - Nee
  - Wil niet zeggen

Als V35 ≠ 1, skip V36

36. Wat doet u met deze vis, nadat u hem heeft gevangen? **Skip als V35 ≠ 1**
- Ik maak de vis meteen dood
  - Ik bewaar de vis levend, maar maak hem dood *voordat* ik naar huis ga
  - Ik bewaar de vis levend en maak hem *thuis* dood
  - Wil niet zeggen

37. Als u een vis doodmaakt, hoe doet u dat? (meerdere antwoorden mogelijk)
- Ik sla de vis achter op de kop met een hard voorwerp (priet, visdoder, steen)
  - Ik snij de kieuwen door (verbloeden)
  - Ik sla de vis achter op de kop met een hard voorwerp, en snij *daarna* de kieuwen door (verbloeden)
  - Ik sla de vis dood (op een steen, tegen een boom, op de oever)
  - Ik trap de vis met de voet dood
  - Ik laat de vis op de grond liggen tot hij dood is
  - Ik stop de vis in een tas of zak en wacht tot hij dood is
  - Ik maak nooit vissen dood
  - Wil niet zeggen
  - Anders
38. Als u een gevangen vis terugzet, zet u hem dan terug in het water waaruit u hem heeft gevangen?
- Ja, altijd
  - Ja, meestal
  - Ja, soms
  - Nee, ik zet vissen niet in het water terug waaruit ik ze heb gevangen (**Enq: doorvragen bij 'nee'**)
  - Ik zet vissen nooit terug
  - Wil niet zeggen

→ Als V38 = 5, ga naar blok C

39. Hoe zet u een *kleine* vis terug in het water? (Meerdere antwoorden mogelijk) **Skip als V38 = 5**
- Ik gooi de vis terug in het water
  - Ik zet hem met mijn handen voorzichtig terug in het water
  - Ik zet hem met het schepnet terug in het water
  - Ik laat hem met behulp van de onthaakmat terug in het water
  - Wil niet zeggen
  - Anders
40. Hoe zet u een *grote* vis terug in het water? (Meerdere antwoorden mogelijk) **Skip als V38 = 5**
- Ik gooi de vis terug in het water
  - Ik zet hem met mijn handen voorzichtig terug in het water
  - Ik zet hem met het schepnet terug in het water
  - Ik laat hem met behulp van de onthaakmat terug in het water
  - Wil niet zeggen
  - Anders

C. Communicatie over vissenwelzijn

Ik wil u nu graag een paar vragen stellen over visvriendelijk vissen.

41. Sportvisserij Nederland heeft een aantal regels opgesteld om er voor te zorgen dat de vis door het vissen zo weinig mogelijk wordt beschadigd. Vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat er zulke regels zijn?
- Belangrijk
  - Niet belangrijk, niet onbelangrijk
  - Onbelangrijk
  - Weet niet
  - Wil niet zeggen

42. Kunt u een aantal regels noemen om visvriendelijk te vissen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Nee → **Als V42 = 1, skip V43**
- Ga met respect om met een vis
- Pak een vis met natte handen beet
- Gebruik een onthaakmat (bij een karper)
- Gebruik een schepnet bij het aan land halen van een (grote) vis
- Gebruik een weerhaakloze haak/een haak zonder weerhaak
- Niet met levende aasvisjes/aas vissen
- Dood beschadigde of zieke vissen meteen
- Zorg dat de haak niet wordt ingeslikt
- Zet een vis (met de handen) voorzichtig terug in het water
- Zet een vis terug in het water waarin hij is gevangen
- Rally- of estafettevisserij is verboden
- Gebruik een onthaaktangetje/hakensteker/arterieklem bij het onthaken
- Eisen aan leefnet (lang genoeg, zacht materiaal, genoeg hoepels etc.)
- Bewaar niet teveel vissen in een leefnet
- Niet met gekleurde maden vissen
- Wijze van doden (tik achter de kop met hard voorwerp)
- Anders
- Wil niet zeggen

43. Hoe bent u op de hoogte geraakt van deze regels over visvriendelijk vissen? (meerdere antwoorden mogelijk) **Skip als V42 = 1**

- Hengelsportzaak
- Hengelsportvereniging
- Federatie
- Lijst van viswateren (bij Kleine Vispas of Vispas)
- Hengelsportblad (Visionair, Het Visblad)
- Visvrienden/familie/kennissen
- Boeken over vissen
- Gedrukt materiaal als folders of handleidingen
- Websites (Stekkie.nl, Sportvisserijnederland.nl)
- Cursus, training (**Enq: bij kinderen valt hier ook onder: les op school**) → **Als V43= 10, skip V44**
- Lezing, presentatie
- Televisieprogramma (Vistv)
- DVD of video
- Mondeling tijdens het vissen of tijdens een wedstrijd
- Bij de aankoop van mijn Kleine VISpas
- Bij de aankoop van mijn VISpas
- Via een controleur, inspecteur of agent
- Anders

44. Heeft u wel eens een cursus of training (**Enq: bij kinderen valt hier ook onder: les op school**) gevolgd over hoe te vissen? **Skip als V43 = 10**

- Ja
- Nee
- Wil niet zeggen

D. Handhaving en toezicht door controleurs

De volgende vragen gaan over of u wel eens een controle heeft meegemaakt.

45. Hoe vaak bent u in 2009 tijdens het vissen, buiten wedstrijden om, gecontroleerd door een controleur, een inspecteur of een agent? **Skip als V3 ≠ 8 EN V5 = 3**
- 0 keer
  - 1 keer
  - 2 keer
  - 3 keer
  - 4 keer
  - 5 keer
  - 6 keer of meer
  - Wil niet zeggen
46. Hoe vaak bent u in 2009 tijdens het vissen gecontroleerd door een controleur, een inspecteur of een agent? **Skip als V3 = 8 OF V5 ≠ 3**
- 0 keer
  - 1 keer
  - 2 keer
  - 3 keer
  - 4 keer
  - 5 keer
  - 6 keer of meer
  - Wil niet zeggen
47. Hoe groot is volgens u de kans dat een sportvisser die, *buiten wedstrijden om*, met meer hengels vist dan is toegestaan wordt betrappt door een controleur, inspecteur of agent? Is die kans volgens u groot, behoorlijk of klein? **(Enq: Let op bij kinderen en houders Kleine VISpas)**
- Grote kans
  - Behoorlijke kans
  - Kleine kans
  - Weet niet
48. Hoe groot is volgens u de kans dat een sportvisser die, *buiten wedstrijden om*, een vis slecht behandelt, wordt betrappt door een controleur, inspecteur of agent? Is die kans volgens u groot, behoorlijk of klein? **(Enq: Let op bij kinderen en houders Kleine VISpas)**
- Grote kans
  - Behoorlijke kans
  - Kleine kans
  - Weet niet

D. Inkoop en keuze materialen

Tot slot wil ik u nog twee korte vragen stellen over het kopen van materiaal.

49. Waar koopt u gewoonlijk uw vismateriaal?

- Bij een hengelsport/dierenspeciaalzaak/visspeciaalzaak
- Bij een supermarkt/bouwmarkt/warenhuis
- Op internet
- Bij particulieren (tweedehands)
- Geen specifieke leverancier/dat verschilt
- Anders

50. Als u materiaal koopt, let u er dan op dat het materiaal visvriendelijk is?

- Ja, vaak
- Ja, soms
- Nee
- Wil niet zeggen

E. Einde A en B

Einde A → Skip als V1 = 1

U valt helaas niet in de groep van zoetwatervissers waar dit onderzoek voor bedoeld is.

Toch wil ik hartelijk bedanken voor uw medewerking! Ik wens u nog een prettige dag/avond!

Einde B → Skip als V1 = 2

We zijn aan het eind gekomen van de vragenlijst.

Hartelijk dank voor uw medewerking! Ik wens u nog een prettige dag/avond!

Bijlage 7 Rechte tellingen telefonische enquête

In deze bijlage is voor iedere vraag uit de telefonische enquête onder sportvissers (zie bijlage 6) de frequentieverdeling over de verschillende antwoordmogelijkheden gegeven.

1. Vist u in zoet water?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja	100%	100%	100%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

2. Hoe lang doet u al aan hengelsport?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
20 jaar en meer	63%	66%	65%
vanaf 10 tot 20 jaar	14%	13%	13%
vanaf 5 tot 10 jaar	8%	9%	9%
vanaf 1 tot 5 jaar	12%	11%	12%
minder dan 1 jaar	4%	1%	1%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

3. Waarom vist u?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Buiten in de natuur zijn	12%	21%	19%
De ontspanning	68%	71%	70%
Het plezier/de spanning/kick om een vis te vangen	42%	44%	44%
De vis is een mooi dier	0%	1%	1%
Het vangen van een bepaalde vis(-soort)	1%	2%	2%
Het vangen van zo veel mogelijk vis	0%	0%	0%
Het vangen van een zo groot mogelijke vis	0%	1%	1%
Het meedoen aan wedstrijden	0%	2%	2%
Het zorgen voor schoon water en een goede visstand	0%	0%	0%
Door sportvissen leer ik veel over de natuur en vissen	0%	1%	1%
Gezelligheid (samen vissen met mijn vismaten of familie)	12%	8%	9%
Lid zijn van een hengelsportvereniging	0%	1%	1%
Het vangen van vis om op te eten	2%	1%	1%
Ik ben via familie/vrienden sportvisser geworden	4%	4%	4%
Anders	3%	3%	3%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

4. Hoe vaak vist u ongeveer in het jaar?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
40 keer of meer	18%	33%	30%
15 tot en met 39 keer	23%	31%	29%
7 tot en met 14 keer	19%	19%	19%
1 tot en met 6 keer	38%	17%	21%
weet niet/geen mening	1%	1%	1%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

5. Doet u mee aan viswedstrijden?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, vaak	1%	7%	5%
Ja, soms	3%	4%	4%
Nee	96%	90%	91%
ongew.N	318	381	699
Totaal	100%	100%	100%

6. Op welke vissoorten vist u het meest?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Alles wat bijt	23%	16%	17%
Witvis: voorn, brasem	64%	59%	60%
Paling of aal	6%	5%	6%
Karper	17%	24%	23%
Roofvis: snoek, snoekbaars, baars	15%	30%	27%
Forel	2%	4%	3%
Anders	3%	3%	3%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

7. Met welk aas vist u?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Brood, deeg, aardappel	58%	40%	44%
Maden	59%	61%	61%
Mestpiertjes, wormen, pieren	22%	22%	22%
Kunstvliegen	0%	3%	2%
Kunstaas	7%	20%	17%
Boilies (gekookte bolletjes deeg)	9%	16%	14%
Muggelarven	0%	0%	0%
Mais	10%	20%	18%
Tarwe	1%	1%	1%
Levende aasvisjes	2%	1%	1%
Dode aasvisjes	1%	11%	9%
Anders	10%	11%	11%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

8. Als u met maden vist, doet u dat wel eens met gekleurde maden?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja	8%	3%	4%
Nee	85%	82%	83%
Nee, vroeger wel, maar dat is nu verboden	4%	8%	8%
Nee, dat is verboden	2%	7%	6%
ongew.N	179	226	405
Totaal	100%	100%	100%

9. Vist u wel eens met levende aasvisjes?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja	3%	2%	2%
Nee	85%	80%	81%
Nee, vroeger wel, maar dat is nu verboden	9%	11%	11%
Nee, dat is verboden	3%	7%	6%
ongew.N	314	384	698
Totaal	100%	100%	100%

10. Waar houdt u rekening mee als u een haak kiest om aan uw lijn te knopen?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik denk er niet echt over na welke haak ik gebruik	23%	16%	18%
Met de soort vis waarop ik vis	19%	29%	27%
Met de omvang/grootte van de vis waarop ik vis	20%	25%	24%
Met het aas waarmee ik vis	2%	5%	4%
Ik kies een haak waardoor de vis zo weinig mogelijk beschadigt	26%	27%	27%
Anders	22%	15%	17%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

Percentering op aantal cases

11. Vist u wel eens met een haak zonder weerhaak of met een dichtgeknepen weerhaak?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	21%	23%	22%
Ja, vaak	8%	11%	11%
Ja, soms	7%	20%	17%
Nee	62%	44%	48%
Wil niet zeggen	2%	2%	2%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

12. Waarom vist u met een haak zonder weerhaak of met een dichtgeknepen weerhaak?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Vistechnische overwegingen (dat hangt af van de soort vis of aas)	27%	31%	30%
Visvriendelijkheid (dat is beter voor de vis)	51%	52%	52%
Beide	8%	7%	7%
Anders	9%	7%	7%
weet niet/geen mening	5%	3%	4%
ongew.N	106	188	294
Totaal	100%	100%	100%

13. Gebruikt u wel eens een meertandige haak, ook wel 'dreg' genoemd?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	1%	5%	4%
Ja, vaak	2%	5%	4%
Ja, soms	6%	12%	11%
Nee	91%	78%	81%
Wil niet zeggen	1%	0%	0%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

14. Waarom gebruikt u een dreg?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
In combinatie met kunstaas	52%	44%	45%
Andere vistechnische overwegingen (dat hangt af van de soort vis of aas)	23%	32%	31%
Visvriendelijkheid (de vis kan een dreg niet inslikken)	12%	9%	9%
Anders	7%	9%	9%
De pakkans is groter	23%	16%	17%
weet niet/geen mening	7%	8%	8%
ongew.N	41	98	139
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

15. Ik wil u nu een vraag stellen over het moment waarop u een vis aan de haak slaat. Waar kiest u voor?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik wacht lang, zodat de vis niet meer kan ontsnappen	2%	3%	3%
Ik sla vroeg aan, zodat de vis de haak niet inslikt	94%	90%	91%
Ik sla op het goede moment aan	2%	5%	5%
Daar heb ik nooit over nagedacht	1%	1%	1%
Wil niet zeggen	1%	0%	0%
weet niet/geen mening	1%	0%	1%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

16. Gebruikt u een schepnet bij het aan land halen van een grote vis? Het gaat hierbij niet om de snoek

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	72%	88%	85%
Ja, vaak	6%	5%	5%
Ja, soms	7%	3%	4%
Nee	15%	4%	7%
Wil niet zeggen	0%	0%	0%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

17. Als u geen schepnet gebruikt, hoe haalt u een grote vis dan aan land? Nogmaals: het gaat hierbij niet over snoek

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Met de hand: kieuwgreep	16%	24%	21%
Met de hand: schep hem uit het water / comfort lift	37%	32%	34%
Met een 'gripper' (de Bogagrip, een soort tang)	4%	3%	3%
Met een 'gaf' (stok met een haak)	0%	4%	3%
Anders	35%	34%	34%
Wil niet zeggen	8%	3%	5%
ongew.N	99	63	162
Totaal	100%	100%	100%

18. Heeft uw schepnet grote of kleine mazen?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Het net heeft grote mazen (grofmazig)	34%	27%	28%
Het net heeft kleine mazen (fijnmazig)	48%	52%	51%
Wil niet zeggen	0%	0%	0%
Geen van beide (tussenmaat)	9%	9%	9%
Ik heb verschillende schepnetten voor verschillende soorten	4%	8%	7%
weet niet/geen mening	5%	4%	4%
ongew.N	266	364	630
Totaal	100%	100%	100%

19. Zitten er knopen in het schepnet?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja	10%	10%	10%
Nee	77%	83%	82%
Ik heb verschillende schepnetten voor verschillende soorten	1%	2%	2%
weet niet/geen mening	11%	6%	7%
ongew.N	266	364	630
Totaal	100%	100%	100%

20. Gebruikt u bij het onthaken een onthaaktangetje, hakensteker of arterieklem?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	44%	45%	45%
Ja, vaak	11%	16%	15%
Ja, soms	31%	31%	31%
Nee	13%	8%	9%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

21. Wanneer gebruikt u een onthaaktangetje, hakensteker of arterieklem?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Als de vis de haak (te diep) heeft geslikt	80%	73%	74%
Dat hangt af van de grootte van de vis	3%	3%	3%
Als ik een roofvis heb gevangen	1%	3%	3%
Anders	3%	6%	5%
Als de haak vastzit in de bek	25%	38%	36%
ongew.N	135	184	319
Totaal	100%	100%	100%

Percentering op aantal cases

22. Houdt u een gevangen vis bij het onthaken wel eens vast met de blote hand?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	57%	63%	62%
Ja, vaak	8%	9%	9%
Ja, soms	12%	11%	11%
Nee	24%	17%	18%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

23. Maakt u uw handen nat, voordat u een gevangen vis beetpakt?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	73%	76%	76%
Ja, vaak	6%	7%	7%
Ja, soms	7%	5%	6%
Nee	14%	11%	12%
ongew.N	246	321	567
Totaal	100%	100%	100%

24. Als u de vis niet met uw blote handen vasthoudt, hoe houdt u de vis dan vast?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Met een vochtige of natte doek	62%	67%	66%
Met een droge doek	14%	7%	9%
Met handschoenen	5%	2%	2%
Anders	18%	22%	21%
Wil niet zeggen	1%	2%	2%
ongew.N	144	152	296
Totaal	100%	100%	100%

25. Gebruikt u een onthaakmat bij het onthaken van een vis?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	4%	17%	15%
Ja, vaak	2%	3%	3%
Ja, soms	5%	8%	7%
Nee	89%	71%	75%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

26. Wanneer gebruikt u een onthaakmat?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Als de vis te groot is om vast te pakken	30%	42%	40%
Als ik een karper heb gevangen	56%	62%	61%
Anders	21%	7%	9%
ongew.N	28	46	74
Totaal	100%	100%	100%

Percentering op aantal cases

27. Overkomt het u wel eens dat de vis de haak te diep heeft geslikt?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, vaak	1%	4%	3%
Ja, soms	73%	77%	76%
Nee	26%	19%	21%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

28. Wat doet u als de vis de haak zo diep heeft ingeslikt dat hij zeer moeilijk te verwijderen is?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik probeer toch de haak te verwijderen	33%	22%	24%
Ik knip de draad door	51%	63%	61%
Ik dood de vis	10%	9%	9%
Dat kan ik zo niet zeggen, dat hangt af van de omstandigheden	6%	5%	5%
Anders	0%	1%	1%
ongew.N	241	303	544
Totaal	100%	100%	100%

29. Wat doet u met een vis die door de vangst ernstig beschadigd is geraakt?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik zet de vis terug	34%	25%	27%
Ik maak de vis dood	23%	38%	35%
Anders	4%	5%	5%
Wil niet zeggen	0%	0%	0%
Dat is mij nog nooit overkomen.	39%	32%	33%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

30. Bewaart u gevangen vis wel eens levend als u buiten een wedstrijd om aan het vissen bent? We bedoelen geen aasvisjes die u bewaart om later te gebruiken als dood aas

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	0%	16%	14%
Ja, vaak	4%	9%	8%
Ja, soms	22%	11%	12%
Nee, ik zet vissen meteen terug	74%	64%	65%
ongew.N	12	50	62
Totaal	100%	100%	100%

31. Bewaart u gevangen vis wel eens levend? We bedoelen geen aasvisjes die u bewaart om later te gebruiken als dood aas

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	2%	1%	1%
Ja, vaak	1%	3%	2%
Ja, soms	8%	10%	10%
Nee, ik zet vissen meteen terug	89%	85%	86%
Wil niet zeggen	1%	0%	0%
ongew.N	306	337	643
Totaal	100%	100%	100%

32. Als u vis levend bewaart, waarin bewaart u deze dan?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
In een leefnet	61%	60%	60%
In een emmer	27%	13%	15%
In een bewaarzak	0%	24%	20%
In de visbun van mijn boot	4%	0%	1%
Anders	9%	4%	5%
ongew.N	36	68	104
Totaal	100%	100%	100%

Percentering op aantal cases

33. Ik stel u nu twee vragen over uw leefnet. Wat is ongeveer de diameter van uw leefnet?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Minder dan 40 cm	10%	10%	10%
40 cm	23%	17%	18%
Meer dan 40 cm	66%	66%	66%
Ik heb verschillende leefnetten voor verschillende soorten vis	0%	0%	0%
weet niet/geen mening	1%	7%	6%
ongew.N	24	43	67
Totaal	100%	100%	100%

34. Wat is ongeveer de lengte van uw leefnet?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Minder dan 2,5 meter	60%	35%	38%
2,5 meter	20%	9%	11%
Meer dan 2,5 meter	20%	52%	48%
Ik heb verschillende leefnetten voor verschillende soorten vis	0%	0%	0%
weet niet/geen mening	1%	3%	3%
ongew.N	24	43	67
Totaal	100%	100%	100%

35. Neemt u vissen die daarvoor geschikt zijn, wel eens mee naar huis om op te eten?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja	12%	21%	19%
Nee	88%	79%	81%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

36. Wat doet u met deze vis, nadat u hem heeft gevangen?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik maak de vis meteen dood	72%	83%	82%
Ik bewaar de vis levend, maar maak hem dood voordat ik naar huis ga	10%	11%	11%
Ik bewaar de vis levend en maak hem thuis dood	18%	6%	8%
Wil niet zeggen	0%	0%	0%
ongew.N	31	69	100
Totaal	100%	100%	100%

37. Als u een vis doodmaakt, hoe doet u dat?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik sla de vis achter op de kop met een hard voorwerp (priest, visdoder, steen)	29%	43%	40%
Ik snij de kieuwen door (verbloeden)	6%	6%	6%
Ik sla de vis achter op de kop met een hard voorwerp, en snij daarna de kieuwen door (verbloeden)	4%	4%	4%
Ik sla de vis dood (op een steen, tegen een boom, op de oever)	2%	2%	2%
Ik trap de vis met de voet dood	0%	1%	0%
Ik laat de vis op de grond liggen tot hij dood is	1%	0%	0%
Ik stop de vis in een tas of zak en wacht tot hij dood is	0%	0%	0%
Anders	4%	6%	5%
Wil niet zeggen	0%	0%	0%
Ik maak nooit vissen dood	57%	41%	44%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

38. Als u een gevangen vis terugzet, zet u hem dan terug in het water waaruit u hem heeft gevangen?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, altijd	96%	99%	98%
Ja, meestal	3%	0%	1%
Ja, soms	0%	0%	0%
Nee, ik zet vissen niet in het water terug waaruit ik ze heb gevangen	1%	1%	1%
Ik zet vissen nooit terug	1%	0%	0%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

39. Hoe zet u een kleine vis terug in het water?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik gooi de vis terug in het water	14%	14%	14%
Ik zet hem met mijn handen voorzichtig terug in het water	76%	73%	74%
Ik zet hem met het schepnet terug in het water	6%	9%	9%
Anders	5%	4%	4%
Wil niet zeggen	0%	1%	0%
Ik laat hem met behulp van de onthaakmat terug in het water	1%	1%	1%
ongew.N	317	387	704
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

40. Hoe zet u een grote vis terug in het water?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ik gooi de vis terug in het water	2%	1%	1%
Ik zet hem met mijn handen voorzichtig terug in het water	70%	68%	68%
Ik zet hem met het schepnet terug in het water	23%	32%	30%
Anders	7%	3%	4%
Wil niet zeggen	0%	0%	0%
Ik laat hem met behulp van de onthaakmat terug in het water	2%	6%	6%
ongew.N	317	387	704
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

41. Vindt u het belangrijk of onbelangrijk dat er zulke regels zijn?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Belangrijk	97%	96%	96%
Niet belangrijk, niet onbelangrijk	2%	3%	3%
Onbelangrijk	1%	1%	1%
weet niet/geen mening	0%	0%	0%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

42. Kunt u een aantal regels noemen om visvriendelijk te vissen?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Nee	33%	25%	27%
Ga met respect om met een vis	18%	23%	22%
Pak een vis met natte handen beet	27%	33%	31%
Gebruik een onthaakmat (bij een karper)	9%	17%	15%
Gebruik een schepnet bij het aan land halen van een (grote)	11%	15%	14%
Niet met levende aasvisjes/aas vissen	10%	11%	10%
Dood beschadigde of zieke vissen meteen	2%	4%	3%
Zorg dat de haak niet wordt ingeslikt	12%	11%	12%
Zet een vis (met de handen) voorzichtig terug in het water	21%	15%	17%
Zet een vis terug in het water waarin hij is gevangen	14%	11%	12%
Rally- of estafettevisserij is verboden	0%	1%	1%
Gebruik een onthaaktangetje/hakensteker/arterieklem bij het onthaken	11%	12%	11%
Eisen aan leefnet (lang genoeg, zacht materiaal, genoeg hoepels etc.)	3%	6%	6%
Bewaar niet teveel vissen in een leefnet	4%	5%	5%
Niet met gekleurde maden vissen	2%	3%	3%
Wijze van doden (tik achter de kop met hard voorwerp)	3%	2%	2%
Anders	11%	14%	13%
Wil niet zeggen	1%	0%	1%
Gebruik een weerhaakloze haak/een haak zonder weerhaak	14%	16%	16%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

43. Hoe bent u op de hoogte geraakt van deze regels over visvriendelijk vissen?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Hengelsportzaak	2%	3%	3%
Hengelsportvereniging	3%	16%	14%
Lijst van viswateren (bij Kleine Vispas of Vispas)	10%	5%	6%
Hengelsportblad (Visionair, Het Visblad)	23%	33%	31%
Visvrienden/familie/kennissen	26%	19%	21%
Boeken over vissen	13%	15%	15%
Gedrukt materiaal als folders of handleidingen	7%	3%	4%
Websites (Stekkie.nl, Sportvisserijnederland.nl)	7%	6%	6%
Cursus, training	0%	2%	1%
Televisieprogramma (Vistv)	10%	8%	8%
DVD of video	1%	1%	1%
Mondeling tijdens het vissen of tijdens een wedstrijd	8%	9%	8%
Bij de aankoop van mijn Kleine VISpas	7%	2%	3%
Bij de aankoop van mijn VISpas	10%	12%	11%
Via een controleur, inspecteur of agent	0%	0%	0%
Anders	18%	13%	14%
Federatie	0%	1%	1%
Lezing, presentatie	1%	1%	1%
ongew.N	200	273	473
Totaal	100%	100%	100%

Centering op aantal cases

44. Heeft u wel eens een cursus of training gevolgd over hoe te vissen?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja	1%	9%	7%
Nee	99%	91%	93%
ongew.N	318	381	699
Totaal	100%	100%	100%

45. Hoe vaak bent u in 2009 tijdens het vissen, buiten wedstrijden om, gecontroleerd door een controleur, een inspecteur of een agent?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
0 keer	85%	71%	72%
1 keer	0%	13%	12%
2 keer	0%	5%	5%
3 keer	0%	0%	0%
5 keer	13%	0%	1%
6 keer of meer	1%	11%	10%
ongew.N	12	50	62
Totaal	100%	100%	100%

46. Hoe vaak bent u in 2009 tijdens het vissen gecontroleerd door een controleur, een inspecteur of een agent?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
0 keer	84%	75%	77%
1 keer	9%	13%	12%
2 keer	4%	5%	4%
3 keer	2%	3%	3%
4 keer	1%	1%	1%
5 keer	0%	1%	1%
6 keer of meer	0%	2%	2%
Wil niet zeggen	0%	0%	0%
ongew.N	306	337	643
Totaal	100%	100%	100%

47. Hoe groot is volgens u de kans dat een sportvisser die, buiten wedstrijden om, met meer hengels vist dan is toegestaan wordt betrapt door een controleur, inspecteur of agent?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Grote kans	10%	9%	9%
Behoorlijke kans	10%	20%	18%
Kleine kans	67%	63%	63%
weet niet/geen mening	14%	9%	10%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

48. Hoe groot is volgens u de kans dat een sportvisser die, buiten wedstrijden om, een vis slecht behandelt, wordt betrapt door een controleur, inspecteur of agent?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Grote kans	2%	3%	3%
Behoorlijke kans	5%	4%	4%
Kleine kans	77%	82%	81%
weet niet/geen mening	16%	12%	12%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

49. Tot slot wil ik u nog twee korte vragen stellen over het kopen van materiaal. Waar koopt u gewoonlijk uw vismateriaal?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Bij een hengelsport/dierenspeciaalzaak/visspeciaalzaak	92%	98%	96%
Bij een supermarkt/bouwmarkt/warenhuis	2%	0%	1%
Op internet	0%	1%	1%
Bij particulieren (tweedehands)	0%	0%	0%
Anders	0%	1%	1%
Geen specifieke leverancier / dat verschilt	5%	1%	2%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

50. Als u materiaal koopt, let u er dan op dat het materiaal visvriendelijk is?

	Kleine VISpas	VISpas	Totaal
Ja, vaak	45%	54%	52%
Ja, soms	14%	19%	18%
Nee	40%	26%	29%
Wil niet zeggen	1%	1%	1%
ongew.N	318	387	705
Totaal	100%	100%	100%

Bijlage 8 Overzicht geïnterviewde respondenten

Gert Flik
Radboud Universiteit Nijmegen
Hoogleraar Organismale dierfysiologie

Leo Harmsen
Verenigingscontroleur Utrechtse HSV

Jan Kamman
Sportvisserij Nederland
Hoofd cluster Visdocumenten en Controle

Femmie Kraaijeveld
Dierenbescherming
Beleidsmedewerker in het wild levende dieren

Kees Lemmens
Dienst Waterpolitie KLPD, Unit Rivieren Oost
Allround Politie Medewerker (brigadier)

Rob van der Ploeg
Bijzonder Opsporingsambtenaar (BOA)

Onno Terlouw
Sportvisserij Nederland
Hoofd Communicatie

Robert Valkeneer
Pure Fishing
Marketing Manager Benelux

Johan Verreth
Universiteit Wageningen
Hoogleraar Aquaculture and Fisheries

John Westerlink
Dienst Waterpolitie KLPD, Lelystad
Brigadier, wachtmeester waterpolitie

Lokale hengelsportverenigingen:

HSV Lemmer (Federatie Friesland)
HSV Ons Vermaak (Federatie Oost-Nederland)
HSV Kennemerland (Federatie Noordwest Nederland)
HSV De Brasem, Musselkanaal (Federatie Groningen-Drenthe)
HSV Grondel Geduld (Federatie Limburg)
HSV Maar Geduld Hebben (Federatie Zuidwest Nederland)
HSV Het Pontje (Federatie Zuidwest Nederland)
HSV De Snoek (Federatie Randmeren)
HSV Wisch (Federatie Midden Nederland)
HSV Lopikerwaard (Federatie Gooi en Eemland)

Research voor Beleid
Bredewater 26
Postbus 602
2700 MG Zoetermeer
tel: 079 32 22 222
fax: 079 32 22 212
e-mail: info@research.nl
www.research.nl